

Smijt maar neer die troep

Michael Braungart en William McDonough (rechts), de chemicus en de architect.

McDonough: "Er is geen ondernemer die zegt: ik wil de mensen graag kanker bezorgen."

Braungart: "Maar alle kopieerruimtes met *lascopiers* zijn kleine gaskamers."

Als er twee mensen weten hoe wij deze planeet zonder ongewenste souvenirs kunnen achterlaten, dan zijn het William McDonough en Michael Braungart wel. Een architect en een chemicus. De een bedenkt de kantoorstoren van de toekomst, die geen afval produceert, maar energie en schoon water oplevert. De ander adviseert op het niveau van moleculen hoe hetzelfde gebouw weer probleemloos kan worden afgebroken om de onderdelen opnieuw te gebruiken. Samen willen ze van Venlo het meest duurzame verkeersknooppunt van Europa maken. Inclusief een Floriade waar je juist je papiertjes op de grond moet smijten. Want daar groeien na regenbuien bloemen uit.

Door Hetty Nietsch

De architect en de chemicus

riade van 2012 hebben ze daar de beroemde architect en bedenker van het principe 'afval=voedsel' ingehuurd om de entourage van de Floriade zo groen, zo gezond en zo recyclebaar mogelijk te maken. Uiteindelijk moet heel Venlo daarvan mee profiteren; Greenport Venlo is de naam dan.

William McDonough is architect en bedenker gebouwen die uniek zijn omdat ze alles doen behalve vervuilen. Zijn Tower of Tomorrow genereert zelfs energie en schoon water! Deze toren moet functioneren als een boom. Aan zijn ontwerpen ligt de *cradle to cradle*-theorie ten grondslag. Het is een woordspeling op de uitdrukking 'van het wieg tot het graf'. Nu is het zo: we maken dingen, we gebruiken ze, we gooien ze weg en we blijven er mee opgescheept zitten. McDonough zegt: zorg ervoor dat afval niet bestaat, zorg ervoor dat afval voedsel is. Wat zou het mooi zijn als de Floriade de primeur krijgt van een paviljoen dat al zo werkt. Want heel wat van de futuristische ideeën van McDonough zijn nu nog *state of the shelf*, zoals hij dat zelf noemt. Compagnon Braungart begeleidt het proces de komende vijf jaar als bijzonder hoogleraar, betaald door de provincie Limburg.

McDonough vindt dat de mensheid zichzelf de verplichting moet opleggen om alleen producten te maken die, als ze zijn gebruikt, weer biologische voedingsmiddelen voor iets nieuws kunnen zijn. Ijslolly's zullen dan in papiertjes verpakt zijn die, als ze worden weggegooid, bij de eerste regenbui verdwijnen en zelfs zaadjes bevatten waar weer iets nieuws uit groeit. Zo ziet hij de Floriade voor zich. Laat iedereen lekker zorgeloos rotzooi maken. Daar groeien nieuwe bloemen uit. Enjoy! Weg van dat schuldgevoel, dat ons tart. Waarom zien we een kind als alweer een wereldburger teveel? Dat hoeft niet, als we onze productie anders organiseren. Van gebruiksartikelen als een ijskast moet elke onderdeel weer makkelijk los te halen zijn en dan te recyclen in een nieuw apparaat. Zo kan een onderdeel dertig keer meegaan, voordat het eens een keer in een afvaloven terecht komt. De utopische wereld

van William McDonough is veilig, mooi en net zo efficiënt als een kolonie mieren die door het oerwoud trekt.

Eerste draagbare bh

Samen met de Duitse chemicus Michael Braungart vormt McDonough een illustere, visionaire duo. Ze schreven in 2002 het boek 'Cradle to cradle' dat meteen een soort bijbel werd voor de meest duurzame onder de duurzame ondernemers. Hun gezamenlijk bedrijf McDonough Braungart Design Chemistry (MBDC) wordt uitgenodigd bij startende textielbedrijven, maar ook door de grote spelers in het veld. Ze zijn kind aan huis bij Ford, Nike, Procter & Gamble, General Electric en meubelfabrikant Herman Miller. Voor Triumph werkten de heren mee aan de 'eerste bh ter wereld die bedoeld is om lichaamscontact te maken; zonder chemicaliën of gifstoffen die de huid binnendringen'. Zulke zaken bespreekt het duo op CEO-niveau, dat spreekt voor zich. McDonough: "Zoals de allereerste industriële revolutie in de textielindustrie begon, zo begint ook de tweede industriële revolutie daar. We keken in een bedrijf naar de kleurstoffen die werden gebruikt, de materialen. Langzaam aan hebben we lijsten kunnen ontwikkelen met daarop de verantwoorde, afbreekbare producten. Iedere textielondernemer kan naar ons toekomen en zeggen: ik wil zus en zo maken, wat kan ik dan gebruiken? Zo hebben we behalve voor verf, ook voor heel veel andere producten enorme databases aan kunnen leggen. Mijn compagnon Michael Braungart is chemicus, hij heeft systemen ontwikkeld om precies in kaart te brengen welke toxische stoffen in welke mate risico's veroorzaken."

Ondernemingen kunnen tegenstrijdige belangen hebben en lopen niet graag te koop met de unieke samenstelling van hun producten. "Dat is de deal: we gaan heel zorgvuldig met bedrijfsgeheimen om. Wij kennen alle moleculen van de producten, die hoeven we ook niet prijs te geven. Je wilt een kleur rood maken, wij zoeken uit hoe dat kan. We advise-

Meteen mee kappen

Te Venlo heeft het duo de grootste lol met elkaar. Braungart ziet een lange luchtwortel van een tropische plant hangen. Hij doet alsof de natuur hem wil kelen. McDonough snelt toe om zijn compagnon van deze kwade macht te redden. Dat is lachen. Precies het tegenovergestelde van wat ze elke dag prediken.

Het is een mooi stel bij elkaar. Wie de tv-serie *Lost* wel eens ziet, herkent in William McDonough iets van de leider van de ongrijpbare vijand, *The Others*. Hij heeft diezelfde grote, sturende ogen. De Duitse wetenschapper Braungart lijkt zo weggelopen te zijn uit de film *Dr. Strangelove* van Stanley Kubrick. Als spreker spreidt hij eenzelfde morbide humor als acteur

Peter Sellers ten tonele, in zijn rol van Duitse atoomgeleerde.

Op het hoofdpodium van MVO Nederland zingt Braungart een liedje van de Beatles, wanneer hij spreekt over alle chemicaliën die mannen binnen krijgen, waardoor hun kans om nageslacht voort te brengen sterk vermindert: *"I am not half the man I used to be..."* Denk er zelf het Duits-Engelse accent bij.

Nog een vraagje aan Braungart. Welk souvenir moeten wij vooral niet op aarde achterlaten?

Hij weet er wel meer dan een. "Stop met het produceren van die tweehonderd chemicaliën die moeders aan hun baby's doorgeven wanneer ze borstvoeding geven. En dan vragen we ons af hoe het toch komt dat steeds meer kinderen allergieën krijgen. Stop met het maken van kleding waardoor gif in de huid dringt en zich ophoopt. Ban het gebruik van PVC, vooral de zachte vormen van polyvinyl chloride. Koop daarom geen goedkoop kinderspeelgoed uit China, want daarmee voer je terrorisme het land in, zo giftig is dat. Bush hoefde voor gifgas-

sen helemaal niet in Irak te gaan zoeken, hij vindt ze in elke kinderslaapkamer in zijn eigen land. Stop met het verkopen van popcorn dat je in de magnetron moet klaarmaken. Is giftig.

Bak geen eten in een pan met teflonlaag wanneer deze beschadigd is geraakt. En plaats vooral geen laserprinters in de slaapkamer. De stoffen die daar uit komen, gaan als harpoe-nen dwars door je lichaam heen. Ze laten zich door niets stoppen. Kopieerruimtes met *laser-copiers* zijn kleine gaskamers... Alleen inktjetprinters zijn safe."

ren en vertellen vervolgens ook anderen welke kleur je kunt gebruiken, zonder de formule prijs te geven van de eerste fabrikant. En als we in een product chemicaliën vinden die we karakteriseren als veroorzaker van kanker of geboortedefecten, dan slaan we die informatie in onze database op. Het mooie is dat we naar alles kijken vanuit een wetenschappelijk perspectief. Michael Braungart kan precies berekenen: zoveel delen per miljoen of per miljard. De lijst groeit elke dag, en er staan steeds meer chemicaliën op. Zo kan iedereen zijn product door ons laten onderzoeken om te zien of het wel *cradle to cradle* is."

Het is dus een term geworden: het *cradle to cradle* zijn... Hoe reageren de bedrijven die niet naar de McDonough-maatstaven werken? "Natuurlijk zijn er bedrijven die er niets in zien, maar op een zeker moment toch met klanten te maken hebben die laten weten: jul-lie producten worden niet aanbevolen. En dan kunnen ze niet anders dan erin meegaan. En dan doen ze heel vriendelijk en dan laten wij weten dat ze van harte welkom zijn. Per slot van rekening helpen wij ze alleen maar met hun cliëntenrelaties. Wij zijn niet bedreigend. Het is gewoon een gezond-verstand-kwestie. Heel simpel: hoe kan iets kwaliteit hebben als het de planeet vernietigt? En als wij zeggen: 'By the way, dit bestanddeel veroorzaakt kanker', dan zijn er natuurlijk niet zoveel ondernemers die opstaan en zeggen: 'Maar ik wil mensen kanker bezorgen!'"

Welke bedrijven hebben de meeste moeite om te produceren in de geest van McDonough en Braungart? "De minste moeite hebben de startende ondernemers. Een beginnende schoonmaakonderneming kan bij nul beginnen en alles volgens het principe doen. Ze profileren zich er ook mee. Beginnende entrepreneurs in de mode-industrie: koop ons, wij maken mooie, verantwoorde producten. Dat zijn goede, idealistische mensen - *the new cool*, die pakken het heel goed op. Het moeilijkste zijn de 55-jarige,

succesvolle executives van een grote onderneming. Hun hele carrière hebben ze iets op een bepaalde manier gedaan. En dan uiteindelijk zijn ze op dat punt beland waar ze kunnen zeggen: ik ben succesvol, het product verkoopt goed, niks aan de hand. Voor hen probeer ik wegen te bedenken om hen geïnteresseerd te maken. Met zulke CEO's werk ik..."

Kinderen op fabrieksgrond

Hij werkt ermee en hij krijgt het nog voor elkaar ook. Hij noemt de Ford-fabrieken in Detroit, een vervuild bedrijventerrein waar sinds de vijftiger jaren van de vorige eeuw auto's zijn geproduceerd, met alle vervuilende consequenties van dien. Die CEO kreeg van McDonough de vraag voorgelegd: zou u uw kind hier laten spelen? In de documentaire *Tegenlicht* van de VPRO vertelde hij dat de man dat wel een hele rare, ongebruikelijke vraag vond en dat hij er toch op ging doordenken, en uiteindelijk die vraag helemaal zo gek niet meer vond. Tegenwoordig is de Ford-fabriek daar omgetoverd in een natuurlijke entourage waar hele schoolklassen zonder risico's kunnen worden losgelaten.

Zijn het dan idealisten geworden, of zien ze er vooral profijt in?

"Beiden. Als je een CEO bent, wil je *best practice* voor je bedrijf. Als je een fabriek hebt die kwaliteit wil afleveren, dan hoort dit bij kwaliteit. De Herman Miller Company die trendy kantoormeubilair maakt, kan geen stoelen maken waar je doorheen zakt of die oncomfortabel zijn. Tegenwoordig hoort daar bij dat ze ook geen bureaustoel meer kunnen maken die niet *cradle to cradle* is. Het hoort bij kwaliteit. Als je die stoelen uit elkaar haalt, dan is elk onderdeel weer te hergebruiken."

Wie het goed doet, kan door McDonough en de zijnen gecertificeerd worden met zilver, goud of platina. Het zijn giftige metalen, maar alla. Als het papier waarop de oorkonde wordt verstrekt maar geen gemene optische witmakers

McDonough, held van de planeet: "Waarom zien we in ieder kind een wereldburger teveel? Waarom genieten we niet gewoon van het leven? Dat kan, als we ons afval op de planeet als voedsel achterlaten."

bevat, want die hopen zich op. "We kijken naar de bedrijven en vragen eerst of ze biologisch en technisch *nutriënt* zijn. Of producten kunnen worden teruggenomen als hun tijd erop zit. Zijn ze ontworpen om terug naar de aarde te gaan zonder te vervuilen? Of kunnen ze terug naar de industrie om voor een ander doel te dienen? En verder: is het water dat gebruikt wordt schoon en gezond, ook na het productieproces? Is de energie 100 procent groen? Wordt er in het bedrijf sociaal netjes gewerkt?"

Hoe kan iets kwaliteit hebben als het de planeet vernietigt?

Natuurlijk stikt het in de ondernemerswereld van goede bedoelingen en initiatieven, maar McDonough is niet erg onder de indruk. "De vele groene agenda's zijn niet robuust genoeg. Je moet op wetenschappelijk niveau opereren om veranderingen teweeg te brengen. Het gaat allemaal te veel over *eco-efficiency*, over ietsje minder slecht zijn. Maar dat gaat ons niet red-den. Als we ietsje minder slecht zijn, dan zijn we nog steeds slecht. Wij proberen juist meer goed te zijn, op het niveau van de molecuul."

Moet je van goeden huize komen om bij u een product gecertificeerd te krijgen? "Wij denken dat duizenden producten gecertificeerd kunnen worden, de komende jaren. Ons nieuwe boek, dat deze zomer uitkomt, gaat daarbij helpen. We brengen vijfduizend producten in kaart."

U heeft succes, maar zijn er ook teleurstellingen? "Die hebben vooral met tijd te maken. Al zie ik nu wel een doorbraak. Dat we hier zitten, aan deze tafel, in deze stad, is op zich al een doorbraak. Ik kijk naar alles op *enterprise bases*. Hier in Venlo is tweehonderd miljoen euro te besteden. Dan is het dus niet gek om te denken dan we een enorme impact kunnen hebben, straks. Dit moet je juist aanpakken op een plaats waar

De architect en de chemicus

al die vrachtwagens samenkomen. Hier kunnen alle gebruikte producten ook weer worden teruggebracht. Om opnieuw in elkaar te worden gezet. Het heeft geen zin om dit bovenop een berg te organiseren."

Is het moeilijk voor u om te leven in een wereld waarin u omgeven bent door zoveel afval, troep, niet-recyclebare onzin?

"Ik ben een designer, dus ik zie het allemaal als mogelijkheden. Ik loop niet depressief rond vanwege de onvolmaaktheden die ik zie, ook al zijn ze overal aanwezig. Ontwerpers zijn mensen die wakker worden in de ochtend met de gedachte hoe ze van de wereld een betere plek kunnen maken."

En toch heel gewoon

Nederland vindt hij geen slechte plek. "Waar ik het meest van onder de indruk ben, is hoe mensen hier erin slagen in een dichtbevolkt gebied te wonen en toch hun waardigheid te bewaren."

Waar hij zelf het liefst is? De wereldreiziger is het liefst thuis, bij zijn gezin. "In een gewoon huisje, uit de jaren vijftig. Ik doe de hele dag niets anders dan ontwerpen, maar dat eigen huis van mezelf, daar kom ik misschien pas aan toe als de kinderen de deur uit zijn." Daar neemt hij ook souvenirs voor mee. "Poppen, voor de meisjes. Ik ben heel gewoon." We hebben niet geïnformeerd of die poppen wel *cradle to cradle* zijn...

www.mbdc.com
www.floriade.nl